

“

“Mijn schrijverij heeft waarschijnlijk te maken met wat men in de sociale psychologie omschrijft als 'basking in reflected glory'.

dr. J. Van Robays,
patholoog

EINDBESPIEGELINGEN VAN EEN ANATOMOPATHOLOOG

Patholoog dr. Johan Van Robays, die met zijn Het Eponiemenkabinet en De Dissectiekamer vanaf het begin meeschreef aan ZOLarium, stopt met schrijven. In de afgelopen 21 jaar hebben lezers met veel plezier zijn boeiende en vaak humoristische verhalen gelezen.

Hoe ben je destijds begonnen met schrijven?

Dr. Johan Van Robays: "Mijn allereerste schrijfsels dateren van lang geleden toen ik lid was van de Jaguar Drivers Club. Ik had een oldtimer Jaguar, waarmee we met de hele familie rally's reden. Dat waren plezierige uitstapjes in eigen land, en van Schotland tot Zuid-Frankrijk. Daar kon je de meest fantastische verhalen over schrijven, vooral bij motorpech in 'the middle of nowhere'."

"Die verhalen waren ZOL-collega's niet ontgaan en daarom boden ze me een eigen rubriek aan in ZOLarium. Dat leek me wel wat. Aan inspiratie ontbrak het me zeker niet. Toen ik nog assistent was, kocht ik vaak boeken over de geschiedenis van de geneeskunde. Zo werden al gauw 'Het Eponiemenkabinet' en 'De Dissectiekamer' geboren."

"Die ZOLarium artikels werden op hun beurt opgemerkt door Artsenkrant en zo heb ik jarenlang wekelijks een artikel geschreven in dit belangrijke tijdschrift voor artsen."

Wat waren de belangrijkste thema's van je verhalen?

"Voor het eponiemenkabinet is het duidelijk. Dat waren mannen en vrouwen uit de medische sfeer die hun naam hebben verbonden aan een ziekte, syndroom of een techniek. Bvb James Parkinson, Alois Alzheimer en Virginia Apgar."

"Voor De Dissectiekamer waren de thema's een potpourri van alles en nog wat. Ze diepten uit belangrijke levensthema's zoals humor, liefde, schoonheid en sterfelijkheid. Een voorbeeld van humor was de parodie op de JCI-accreditatie in 'De Toren van Babel' (ZOLarium 47). Over de liefde ging het in een amoureuze reeks over 'Manuela'. De trieste realiteit omtrent de sterfelijkheid kwam onder meer aan bod in 'Body Farm', een boerderij waar lijken aan de natuur worden blootgesteld om het rottingsproces dag na dag te bestuderen. Over sterfelijkheid heb ik veel geschreven omdat het aansloot bij mijn werk als patholoog."

Kreeg je veel reacties op je artikels? Ik hoor dat lezers van ZOLarium vaak eerst op zoek gingen naar jouw teksten.

"Dat mijn verhalen de aanleiding waren om ons fraai geïllustreerd tijdschrift te openen, vind ik natuurlijk een mooi compliment. Maar veel terugkoppeling heb ik nooit gekregen. Het

is het trieste lot van elke schrijver of columnist, denk ik. Met social media is dat vandaag natuurlijk anders. Dus als iemand alsnog wil reageren kan dat op joan.vanrobays@zol.be."

"De meeste reacties kreeg ik uiteindelijk op de 'Manuelareeks'. Maar ook naar aanleiding van andere verhalen die lezers aangesproken hebben, kwam er af en toe een mail of een geschreven brief."

Als patholoog was je elke dag concreet bezig met ziekte en dood. Heeft dit je visie op het leven bepaald?

"Over de dood kan ik niets vertellen en citeer ik liever Epicurus: 'Als de dood er is, dan ben ik er niet. Als ik er ben, dan is de dood er niet. Maar via talrijke autopsies ben ik wel geconfronteerd geweest met een levenloos lichaam. Mijn tegenreactie was er dan een van intenser en bewuster te leven. Vandaar wellicht mijn wat hedonistische inborst en bourgondische levensstijl."

"Maar over ziekte valt wel wat te vertellen. Men leert er ontzettend veel uit over het normale functioneren van een gezond lichaam. Zonder ziekte hadden wij nooit zo'n wetenschappelijke vooruitgang gemaakt in de geneeskunde. Maar mijn levensvisie is breder. Ze wordt ook in grote mate bepaald door mijn liefde voor de natuur en de muziek. Overdag loop ik graag met open ogen in Gods wondere natuur. 's Avonds dompel ik me graag onder in bedwelmend mooie muziek. Muziek was trouwens mijn eerste liefde maar ik mocht geen muzikant worden van mijn ouders. Achteraf gezien hebben ze groot gelijk gehad. Anders was er geen grote familie van tien kinderen geweest en geen mooie villa."

Welke muziek luister je graag?

"In mijn jeugd luisterde ik vooral naar renaissance- en barokmuziek. Tijdens mijn assistententijd in Leuven timmerde ik een klavecimbel in elkaar en speelde ik accordeon in een folkband (Groep 1544). Maar vandaag is het de muziek van Gustav Mahler die me het meest bekoort. In zijn tijd was hij de meest spraakmakende dirigent ter wereld en hij schreef fantastische symfonieën. Zijn thema's gaan ook over de natuur, de liefde en de dood. Van Mahler ben ik trouwens een kanjer van een biografie van 3.700 bladzijden aan het herlezen."

accordeonspel in het woonzorgcentrum

Johan alias Vesalius

orgelspel (foto Jo Claes)

Wat boeit je in de natuur?

"De schoonheid en de constructie. Met dit laatste bedoel ik hoe alles in elkaar steekt. Hoe in elke lente uit een onooglijk knopje weer een blad, een bloem of een vrucht ontwikkelt. Hoe de kikkers ieder voorjaar naar dezelfde poel trekken en daar een tros kikkerdril produceren waaruit na een paar weken lilliputter kleine kikkertjes het lange gras inhuppelen. En uit het eigenhandig ontleden van de volwassen kikker leerden we indertijd hun anatomische structuur. Maar op het nano-niveau van de moleculaire genetica steekt alles nog wonderbaarlijker ineen. De DNA-helix en hoe in de ontwikkeling van eitje tot individu een soort masterplan van in- en uitschakelen van genen in werking

treedt. En dan rijst natuurlijk de grote vraag: wie of wat heeft dit wonderlijk fenomeen uitgedacht?"

Waar haalde je de energie vandaag om te schrijven?

"Mijn schrijverij heeft waarschijnlijk te maken met wat men in de sociale psychologie omschrijft als 'basking in reflected glory'. Door zichzelf met een succesvol iemand te associëren - of het nu in de sport, muziek of de wetenschap is - voelt men ook wat van die glorie op zich afstralen. Vandaar dat ik zo graag biografieën lees en er ook zelf een heb geschreven over mijn idool Vesalius. Trouwens, mijn eponiemen artikels waren eigenlijk ook een soort mini-biografieën."

Sta je graag in de schijnwerpers?

"Van nature uit niet, maar tijdens het Vesaliusjaar 2014 kon ik mij niet bedwingen. Over het hele Vlaamse land heb ik een veertigtal avondvullende one-man-shows gegeven in het typische Vesalius plunje van wambuis, goud gestikt vest en wit gesteven molensteenkraag. Dit werd opgemerkt door enkele ZOL-medewerkers en prompt werd ik benoemd tot prins carnaval 2015. Ditmaal in een weelderig Venetiaanse outfit en omringd door twee schattige hofdames, Anouk en Natascha, in een wijde rok en weelderig uitgesne-

den decolleté. Door dit succes werd ik aangesproken door professor Manca van de UHasselt om me te verkleden als Galileo Galilei en vanuit de 71 meter hoge schacht van Winterslag diens theorie van de valsnelheid aanschouwelijk te maken. En dus ja, ik heb genoten van de schijnwerpers. Maar schijnwerpers werpen alleen maar schijn."

Je hebt een heel eigen stijl ontwikkeld. Was het creatief schrijven voor jou een plezier?

"Iedere vogel zingt zoals hij is gebekt, luidt het cliché. Maar als er al iets persoonlijks in mijn stijl ligt, dan heeft het vermoedelijk te maken met (alweer) de muziek. Iedere zin moet een ritmische cadans in zich dragen, zodat de tekst vlot wegleest. Op het ritme van de hartslag of de hersengolven? Ik weet het niet. Maar dan leest die tekst in elk geval niet als beton."

"Even belangrijk als het ritme is de inhoud van het verhaal. De lezer moet er iets van kunnen opsteken (het documentaire karakter) en het moet plezierig om lezen zijn (de humoristische noot).

Wie is je grote literaire voorbeeld?

"Als ik enkele namen mag noemen zijn dat Thomas Mann (De Toverberg), Robert Musil (De man zonder eigenschappen) en Stefan Zweig met zijn stevig gedocumenteerde biografieën (alweer) over tal van prominente historische figuren, vooral vrouwen, zoals Mary Stuart,

“

"Over sterfelijkheid heb ik veel geschreven omdat het aansloot bij mijn werk als patholoog."

dr. J. Van Robays,
patholoog

de familie aan de autopsietafel

Carnavalbal 2015 (Prins carnaval)

Catharina de Grote en Marie Antoinette. In diezelfde meeslepende narratieve stijl heb ik onlangs ook met veel plezier 'Grand Hotel Europa' van Ilja Leonard Pfeijffer gelezen. Boeiende schrijvers van bij ons zijn Bart Van Loo (zijn trilogie over Frankrijk en 'De Bourgondiërs') en uiteraard ook Stefan Hertmans. Het zijn dus vooral oude historische verhalen die mijn voorkeur wegdragen."

Het verleden blijft je dus inspireren?

"Ja, dat moet een onverbetert trekje van mezelf zijn, denk ik. Als ik op zoek was naar een huis moest het een oude villa zijn. Idem dito voor een auto en het werd een oldtimer. Die oude dingen hebben voor mij een onweerstaanbare charme, ondanks het feit dat ze wel wat minder comfortabel zijn."

Vind je dat jonge artsen de geschiedenis (van de geneeskunde) te weinig kennen?

"Men heeft de geschiedenis van de geneeskunde niet nodig om een goede arts of topdokter te zijn. Maar de geschiedenis plaatst de huidige kennis wel in perspectief. Gustav Mahler bijvoorbeeld is op 51-jarige leeftijd overleden aan een endocarditis na kleplijden. In 1911 was dat totaal niet behandelbaar maar vandaag is dat perfect mogelijk via antibiotica en hartklepchirurgie."

"Veel mensen beseffen niet welk fenomenale voortuitgang er geboekt is in de geneeskunde in de laatste 100 jaar. Het is maar als je die verhalen leest, dat je beseft welk privilege we vandaag heb-

ben. Vandaar mijn totaal onbegrip voor mensen die hun fantasie voor de enige waarheid aanzien en complottheorieën verzinnen. Ook voor anti-vaxers en andere zelfverklaarde 'wetenschappers'."

Wat heeft de coronapandemie voor jou betekend?

"Splendid isolation en een hakbijl scenario. Enerzijds was er heerlijk veel tijd om boeken te lezen en via YouTube filmpjes naar concerten te luisteren. Maar die heerlijke afzondering heeft ook veel initiatieven laten doodbloeden. Zo zong ik in een gregoriaans kerkkoor, maar na twee jaar pandemie zijn de londen van die 75-plussers ook twee jaar ouder geworden. De draad (adem) weer oppakken zal moeilijk, zo niet onmogelijk zijn. Ook mijn orgaanmuseum in UHasselt, dat ik met veel enthousiasme heb opgericht, ligt al twee jaar stil. De rondleidingen opnieuw opnemen zal voor mij ook moeilijk zijn. Zal ik er nog hetzelfde 'elan vital' kunnen inleggen of moet misschien iemand anders er weer een documentaire show van maken?"

"Hierbij moet ik een onprettig karaktertrekje van mijzelf bekennen. Aan ontzettend veel dingen ben ik zeer enthousiast begonnen maar na enkele jaren heb ik er de brui aan gegeven. Zo ben ik als knaap met viool begonnen en gestopt; met orgel begonnen en gestopt; met klavecimbel hetzelfde. Met mijn oldtimer-rage, die zeer heftig was, is het ook gedaan. Hetzelfde met halve marathons

lopen. Ook het Vesaliushoofdstuk is ondertussen definitief afgesloten. Idem dito nu met schrijven."

Je bent intussen al een zestal jaren op emeritaat. Waar ben je dan nu mee bezig?

"Met van alles, behalve met wat ik hierboven heb opgesomd. Vooreerst is er mijn grote familie van tien kinderen en, voorlopig, tien kleinkinderen. Ze allemaal zien opgroeien en hun eigen weg in het leven zien vinden, is schitterend. Dat ze allemaal goed overeenkomen en dat er geen familievetes zijn, is grandioos."

"Met de grote parktuin die rond onze villa ligt heb ik mijn gezichtsveld kunnen verruimen van het claustrofobisch microscopisch beeld naar een weidse natuur. En in een zalig luilekkerland hoort ook honing. Zo heb ik met twee vrienden in de achtertuin een bijenteelt opgezet. De plek is een excellent drachtgebied met een weelderig palet aan stuifmeel- en nectarrijke bloemen."

"Maar mijn laatste woord gaat toch alweer naar de muziek. Met mijn diatonisch accordeon speel ik nu wekelijks nostalgische smartlappen en schlagers voor de rusthuisbewoners van de 'Vierde Wand'. Niet meteen mijn favoriete muziek maar voor die mensen is het een zo dierbare herinnering aan hun heerlijk jonge jaren." ■